

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ จะฟังธรรมะอย่างไรในเมื่อประเทศชาติมันวุ่นวายขนาดนี้ ประเทศชาติมันวุ่นวายเพราะเหตุใด เพราะความโลภ ความโลภของคน ถ้าคนไม่โลภนะ ผู้นำ เห็นไหม รัฐบาล รัฐบาลเขามีสายตากว้างไกล สิ่งใดทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติ สิ่งใดทำประโยชน์เพื่อประชาชน เขาจะทำสิ่งนั้น แต่คนโลภเห็นแก่ตัว พอเห็นแก่ตัว กว้านสิ่งต่างๆ จะเป็นของคนคนเดียว มันเป็นไปได้ไม่ได้หรือ ทุกคนกิเลสมันจะครองโลก

คำว่า “จะครองโลกๆ” ครองโลก เห็นไหม อำนาจของไฟ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าอำนาจเหมือนแท่งเหล็กแดง ทุกคนวิ่งเข้าหาอำนาจ ไปกอดอำนาจนั้นแล้วบอกว่าร้อนๆ แต่ทุกคนก็วิ่งแสวงหามันเพราะความโลภ

แต่ถ้าคนที่เป็นคุณธรรมนะ เป็นลักษณะของผู้นำ ผู้สร้างมา ผู้สร้างบุญกุศลมาเป็นผู้นำผู้นาคืออะไร อำนาจวาสนาบารมีของคนมันไม่ได้อยู่ที่การยอมรับของเขาหรอก มันอยู่ที่การกระทำของเรา เพราะเราทำคุณงามความดี เห็นไหม คุณติ เวลาคนที่ทำคุณงามความดี แม้แต่เสียชีวิตไปแล้วคนก็ระลึกถึง ความระลึกถึง ระลึกถึงอะไรล่ะ? ระลึกถึงคุณงามความดีของเขา ถ้าเขาทำคุณงามความดีของเขา นั่นคือศักดิ์ศรีบารมีของเขาเกิดขึ้น

บารมีจะเกิดขึ้นจากคุณงามความดี บารมีไม่ได้เกิดขึ้นจากการแสวงหาด้วยความโลภที่กัดจี้กันหรือ การกดขี่เป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าความเป็นจริงล่ะ ความเป็นจริง เห็นไหม ผู้ที่เสียสละ ผู้เสียสละมองถึงความเป็นธรรมๆ เป็นธรรมมันเกิดจากไหน ถ้าความเป็นธรรมมันเกิด คุณติ พวกเรามองกัน เราเกิดมาทำบุญกุศลเพื่ออะไร? เพื่อความมีบุญมีกุศล ทำสิ่งใดสมควรปรารถนา เพื่อความสุขความสงบของเรา...อันนี้ เห็นไหม คุณติ สิ่งทีประสบความสำเร็จๆ แล้ว เราทำสิ่งใดทีประสบความสำเร็จของเรา แล้วหัวใจของเราล่ะ หัวใจของเรามันมีที่พึ่งที่อาศัยหรือไม่ ถ้ามันมีที่พึ่งที่อาศัยของมัน ความดีจากโลกๆ ดีโดยวัตถุ ดีโดยโลก กับ ดีโดยธรรม

ดีโดยธรรม เห็นไหม คุณิ เวลาพระบวชมา เวลาจะบวชจะเรียนก็คิดว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นผลของวิญญูะ เราเกิดมามีคุณงามความดีของเราได้เกิดเป็นมนุษย์ เพราะ มนุษย์มีสมอง มีศักยภาพ มนุษย์มีปัญหา ทำสิ่งใดก็ทำได้ ถ้าทำสิ่งใดก็ทำได้ เรามีปัญหาของเรา เรามีปัญหาของเรา เราทำสิ่งใดเราประสบความสำเร็จของเรา ประสบความสำเร็จแล้ว แล้วหัวใจ มันมีที่พึ่งอาศัยไหม

ถ้าหัวใจมีที่พึ่งอาศัย มนุษย์เกิดมาแล้วมันก็มีศักยภาพ เพราะมนุษย์ทำบุญกุศลมา เรา แสวงหากัน เราทำกันเพื่อบุญกุศล ทำแล้วให้สมความปรารถนา ถึงสมความปรารถนาแล้วหัวใจ มันก็ยังเร่าร้อน หัวใจมันก็ยังทุกข์ยากอยู่ แล้วเอาอะไรเป็นที่พึ่งล่ะ? มันก็ต้องมีธรรมะเป็นที่พึ่ง เห็นไหม

เราจะบอกว่า ความดีของโลกก็มีส่วนหนึ่ง คนเราถ้ามันขาดตกบกพร่องมา ทำสิ่งใดมันก็ ขาดตกบกพร่องไปทั้งนั้นแหละ ทำสิ่งใดมันก็มีแต่ความทุกข์ความยากมา ถ้าเรามีบุญกุศลของเรา มามันก็ขาดตกบกพร่อง คนเราขาดตกบกพร่องที่ไหน? ขาดตกบกพร่องที่ในหัวใจของเรา ตัณหา ความทะยานอยากมันล้นฟุ้ง มันต้องการสมความปรารถนามัน สมความปรารถนาจะหามาทำไม่ ล่ะ หามากองให้มันตายอยู่นี้หรือ หามาทับถมให้เราไม่มีภาระรับผิดชอบ

ถ้าเป็นคนที่มีสติปัญญา เราหาสิ่งใดมาเราต้องบำรุงรักษาใช้ไหม มันเป็นทุกข์เป็นยากไป หมด เวลาคนทุกข์คนจนมันก็ทุกข์ไปอย่างหนึ่ง คนที่ประสบความสำเร็จ คนที่แสวงหามาก็เป็น ทุกข์ไปอย่างหนึ่ง คนที่ลุ่มๆ ดอนๆ ซัดๆ เชนๆ เขาก็ทุกข์ไปอย่างหนึ่ง มันมีความทุกข์ไปหมดเลย ความทุกข์อย่างนี้ เราสร้างบุญกุศลสิ่งนี้ให้เป็นเครื่องอาศัย เป็นที่เฝ้าจวนกับชีวิตของเรา ถ้าชีวิต ของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเรามีอำนาจวาสนา เรามีสติมีปัญญา เราก็แสวงหาสิ่งนี้มาได้

แล้วถ้ามนุษย์บุรุษอาชาไนย บุรุษอาชาไนย สัตว์อาชาไนยมันเลือกกินอาหารของมันนะ สัตว์อาชาไนยมันจะไม่คลุกคลีกับฝูงของมันนะ สัตว์อาชาไนยมันแสวงหาเพื่อประโยชน์ของมัน นะ สัตว์อาชาไนย เห็นไหม มนุษย์ก็เหมือนกัน มนุษย์ถ้าเป็นอาชาไนย เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรา สร้างบุญกุศลของเรา เราทำสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จของเรา แต่มันยังมีความทุกข์ความยาก ในหัวใจ เราก็จะแสวงหาที่พึ่งที่อาศัยของเรา

ถ้าเราแสวงหาที่พึ่งอาศัยของเรา เราก็มาบวชเป็นพระเป็นเจ้ากัน บวชเป็นพระเพื่ออะไร? บวชเป็นพระเพื่อทางอันกว้างขวางใจ ทางฆราวาสมันคับแคบ เราต้องมีหน้าที่การงานของเรา เรา

เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วเราต้องหาปัจจัยเครื่องอาศัย มนุษย์ต้องเสมอเทียมหน้าเทียมตากัน เราก็ปากกัดตีนถีบกันมาเพื่อทางสังคมของเรา เห็นไหม นี่ทางคับแคบ ทางคับแคบเพราะมีหน้าที่การงาน

เราจะปลีกเวลามาเพื่อจะดูแลรักษาใจของเรา เราปลีกเวลามา เราจะให้จิตเราสงบวิเวก ความสงบวิเวก สถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก ถ้ามันจะวิเวกมันก็ต้องหาความสงบของเรา ไ้ทาง วิทยาศาสตร์ก็บอกว่าถ้าเป็นคนที่ให้อำนาจวาสนาที่ไหนก็ภาวนาได้ จะคลุกคลีกับหมู่คณะขนาด ไหนก็ภาวนาได้ มันก็เหมือนกับเด็ก เด็กมนุษย์เกิดมาก็มีค่าเท่ากัน เด็กเกิดมาก็ให้มันไปทำหน้าที่ การงานเลย มีทรัพย์สมบัติก็มอบให้มันไปเลย มันเป็นไปไม่ได้ไหมละ

เด็กมันจะมีหน้าที่การงานของมัน มันจะมีสติปัญญาของมัน เราก็ต้องฟูมฟักมัน ต้องส่ง เสียมมัน ต้องให้มันมีการศึกษาของมันมา ถ้ามันศึกษาแล้วมันมีสติปัญญาขึ้นมา มันมีประสบการณ์ ของมัน พ่อแม่ก็ดูแลปกครองมันมาเพื่อมันจะได้ทันสังคม ทันโลก ไม่ให้เป็นเหยื่อของสังคม

มนุษย์ก็เหมือนกัน เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็ปฏิบัติได้เลย ที่ไหนก็ปฏิบัติได้ มนุษย์ เหมือนกัน แต่ถ้าได้ฟูมฟักมา ได้ดูแลมาให้มันเติบโตขึ้นมา มนุษย์คนนั้นจะเป็นมนุษย์ที่ดี ทำที่ ไหนก็ได้...ทำที่ไหนก็ได้มันก็แบกรับภาระ

เด็กนะ ถ้ามันมีเชาวน์มีปัญญาของมัน ปากกัดตีนถีบนะ คุณสิ เวลาเด็กถ้าพ่อแม่มันเสียชีวิต ไป มันต้องรับผิดชอบครอบครัว มันก็พยายามทำของมัน มันก็เอาตัวมันจนรอดได้เหมือนกัน แหละ มันก็ดูแลมรดกทอดจากตระกูลได้เหมือนกันถ้าเด็กมันมีเชาวน์มีปัญญา

ผู้ที่ปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้ามีอำนาจวาสนาบารมี ปฏิบัติที่ว่าอยู่ในสังคมก็ปฏิบัติได้ อยู่ที่ ไหนก็ปฏิบัติได้ ทำไม่ต้องไปวิเวกละ

มันก็มีทำได้บ้างๆ แต่โดยธรรมชาติ เด็กเราต้องฟูมฟักมัน เด็กเราต้องดูแลมัน องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมา โคนต้นโพธิ์ สิ่งที่ปฏิบัติมา เห็นไหม ๖ ปี ไปศึกษามากับเจ้าลัทธิต่างๆ มันมีแต่การสอนผิดทั้งนั้นแหละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ก็ตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะความชอบธรรม อนาคต ตั้งสัจจะ รู้อดีตอนาคตไปหมด

บุพเพนิวาสานุสติญาณ สัตว์โลกมันมาจากไหน จุตูปปาดญาณ สัตว์โลกมันต้องเกิดต้องตายต่อไป อาสวักขยญาณมันทำลายอวิชชาในหัวใจของสัตว์โลก แล้วมันละเอียดลึกซึ่งขนาดไหน ความละเอียดลึกซึ่ง แล้วจะสอนนี้ควรทำอย่างไร ก็วางธรรมและวินัยนี้ไว้

ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราเกิดมากับโลก เรามีสติปัญญาทำบุญกุศลเพื่อเหตุนี้ ทำบุญกุศลมาเพื่อความมั่นคงของชีวิตของเรา ถ้ามีความมั่นคงของชีวิตของเราแล้ว ถ้าเรามีสติมีปัญญา ทางคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ คับแคบคือเวลา คับแคบคือว่าเราไม่มีเวลา เวลานี้เราต้องไปทำมาหากิน มันแย่งชิงเวลาเราไป นี่ทางคับแคบ

ภิกษุเป็นทางที่กว้างขวาง ๒๔ ชั่วโมง เข้าขึ้นมาก็ภิกขาจาร เลี้ยงชีพด้วยปลีแข่ง บิณฑบาต กลับมาแล้ว พิจารณาอาหารแล้วได้ฉันอาหารเพื่อดำรงชีวิต ฉันไว้เพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้ เช็ดบาตรล้างบาตรเสร็จแล้วก็ค้นคว้าหาจิตใจของตัว นี่ทางมันกว้างขวางไป กว้างขวางเพราะมีเวลาไป นักบวชเราถึงแสวงหาครูหาอาจารย์ หาครูบาอาจารย์ที่ท่านคอยกันให้ คอยแสวงหาให้ คอยให้เวลาของเรา

เวลานี้สำคัญมาก คุณสิ เวลาเขาเล่นก็พากัน เขาทำอะไร เขาขอเวลาๆ ถ้ายังเสียเปรียบอยู่ ขอเวลาให้ได้แก้ตัว ขอให้ได้แก้ตัว นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตทั้งชีวิต เราจะเอาเวลาไปแก้ตัวใหม่ นี่ทางกว้างขวาง กว้างขวางถ้ามันมีสติมีปัญญามันจะทำสิ่งนี้ได้ ถ้ากว้างขวางแล้วจิตใจมันว่าแห้ว จิตใจมันเร่ร่อนนะ “อื้อ! เวลามันไปช้าเหลือเกิน โอ้โฮ! ทำไมมันเหงามาก ทำไมมันทุกข์มันยากมาก” นี่ถ้าเราหวนะ นี่ไง ไหนว่าปฏิบัติที่ไหนก็ได้ไง ปฏิบัติที่คลุกคลีก็ได้ ปฏิบัติในป่าในเขาก็ได้ ปฏิบัติที่ไหนก็ได้ ก็ได้มันก็ต้องมีสติมีปัญญา มีสติปัญญาเพื่ออะไร

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราทำหน้าที่การงานของเรา เราก็หาปัจจัยเครื่องอาศัย หัวใจของเรา มันก็ต้องการคุณธรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ถ้ามันที่พึ่งอาศัย มีสติ เห็นใหม่ ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมา มันตั้งเวชนะ แล้วเวลาไปดูมรณานุสติระลึกถึงความตาย คนเราก็ตายทั้งนั้นแหละ แต่คนเราตายขึ้นมาแล้วถ้ามีความโลภ มันโลกของมัน มีความโลภ มีความหลง สิ่งต่างๆ จะแสวงหามาเป็นของเราๆ ถ้ามันเป็นรัฐบุรุษละ รัฐบุรุษเขาเจองานกัน เขาให้เสรีภาพกัน เขาให้ปัญญาต่อกัน เวลาเราทำบุญกุศล สิ่งนี้เป็นอามิสๆ

เวลาพระแสดงธรรม การให้ธรรมทาน การให้สติปัญญาคน การให้สติปัญญาคน เขาจะมีสติปัญญา เขาจะเอาตัวเขารอดได้ เราให้ปลาเขา ให้อาหารเขา ให้เบ็ดเขา ให้เขารู้จักหาอาหารของ

เขา ให้เขา รู้จักดำรงชีวิตของเขา นี่ก็เหมือนกัน เราทุกข์เรายาก เราไปวัดไปวาไปหาครูบาอาจารย์ ฟังเทศน์ๆ แต่เวลาหลวงปู่มัน เวลาท่านลงจากเชียงใหม่มากรุงเทพฯ พระผู้ใหญ่ถามว่าหลวงปู่มัน ท่านอยู่ในป่าในเขา ท่านไปศึกษาเอาจากใคร เราอยู่กับตำรับตำรา เรายังต้องค้นคว้าตลอด เรายังสงสัยตลอดเลย

ผมฟังธรรมอยู่ตลอดทั้งวันเลย ผมฟังธรรมตลอดเวลา ผมมีคุณธรรมในหัวใจ คุณธรรมมัน จะเตือน นี่สติปัญญาของเรา ฟังธรรมๆ ให้มีสติปัญญาเพื่อไม่ให้ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันข่มขี่ เพื่อไม่ให้ความโกรธ ความโลภ ความหลงมันชักนำไปตามอำเภอใจของมัน

ถ้าเรามีสติขึ้นมา มันเป็นธรรมดา อวิชาความไม่รู้ในใจมันคิดคั่นในใจ มันคั่นทั้งนั้น แหละ มันคิดคั่น มันคั่นในหัวใจ แต่ถ้าเราไม่มีคุณธรรม เราไม่มีสติปัญญาอย่างนี้เพื่อประโยชน์ กับเรา ถ้าประโยชน์กับเรานะ ประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับหัวใจของเรา นี่ไง ถ้าประโยชน์กับ เรา ประโยชน์กับหัวใจ ความดีทางสังคม ความดีทางโลกเรื่องหนึ่ง ความดีทางคุณธรรม ถ้าจิตใจมี คุณธรรมแล้ว ถ้ามันมีคุณธรรมจริงในหัวใจ ทำสิ่งใดไม่มีเบื้องหน้าเบื้องหลัง ไม่มีลับลมคมใน ใจ

แต่ถ้ามันไม่เป็นความจริง มันมีลับลมคมใน ลับลมคมใน เห็นไหม คุณติ แสวงหามาเป็น ของเราๆ สิ่งนี้ว่าเป็นความดีๆ ความดีอะไร ความดีไปกองอยู่คนเดียววนะสิ แต่ถ้าความดีจริงละ ความดีเสียสละออกไป เสียสละออกไป ที่เขาบอกว่าเขามีบารมี บารมีเกิดจากตรงนี้ บารมีเกิดจาก บารมีน้ำใจ จะมีมากมีน้อยไม่สำคัญ คนคืออยู่ที่ไหนก็ดี จะเศรษฐีกุมพิกัดดี จะทุกข์จนเข็ญใจก็เป็นคนดี คนดีก็คือคนดี แต่ทรัพย์สมบัติจะมีมากมีน้อยนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง มันไม่ใช่เรื่องของความดี และความชั่ว มันเรื่องของความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

ถ้าเรามีความดี ถ้าเรารู้ผิดชอบชั่วดี เราเข้าใจตรงนี้ ผิดชอบชั่วดี ถ้าเรารู้สึกผิดชอบชั่วดีใน หัวใจของเรา ใครเป็นคนรู้ก่อน ถ้าในหัวใจของเรา เรารู้ของเรา เราเห็นของเรามากันผิดชอบชั่วดี แล้วคนนอกเขาจะไม่มีรู้ได้อย่างไร ถ้าเรารักษาคุณธรรม คุณธรรมที่นี้ไง ถ้าผิดชอบชั่วดีในใจของ เรา เรารู้ของเรา เราดูแลของเรา เรารักษาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนที่นี้ บุรุษ อชาไนย มันเห็นของมัน มันรู้ของมัน มันรักษาของมัน

สิ่งที่ข้างนอกเดี๋ยวนี้ข้างกันมา ข้างให้คนประชาสัมพันธ์ ข้างให้คนสร้างภาพ ข้างทั้งนั้น แหละ แล้วโลกเขาทำกันอย่างนั้น โลกเขาทำอย่างนั้นนะ เรื่องของโลก ถ้าเรื่องของโลก เราจะหา

เงินหาทองมาเพื่อประชาสัมพันธ์ความดีของตัว อยากมีบารมีของตัว จัดฉากกันไปอยู่อย่างนั้นแหละ นี่เรื่องโลกๆ มันทำกันได้ แล้วคนที่ค่อยปัญญาที่เชื่อกันไป

แต่ถ้าคนมีสติปัญญา ความดีมั่นคงในตัวของเรา ในตัวของเขา ระยะเวลาพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน ถึงเวลาแล้วทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดเรื่องอริยสัจสี่จะ เราเกิดมาเรามีบุญกุศล ทำสิ่งใดสิ่งนั้นก็มาเจองาน เจืองานนะ พอให้ดำรงชีวิตนี้ ดำรงชาติขั้นไป

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะมีคุณธรรมในหัวใจ ถ้าเรามีคุณธรรมในหัวใจ สิ่งที่เราจะมีคุณธรรมในหัวใจ สิ่งนี้มันสงบนิ่งได้ มันสงบนิ่งเพราะมันรู้เท่าของมัน เกิด เกิดมาอย่างไร ดำรงอยู่ ดำรงอยู่อย่างไร แล้วถ้ามันจะดับขั้นไป มันดับขั้นไปแล้วมันไปไหน มันดับขั้นไป

แต่เวลาเราด้วยทฤษฎีมานะ “โห้ย! ตายไปไหน ไปเจอสิ่งใดก็ไม่กลัว ไม่กลัว”

เวลาตายไปแล้ว กลัวหรือไม่กลัวเพราะอะไร เพราะสถานะของมนุษย์นะ สถานะของมนุษย์มีกายกับใจๆ มีสิ่งใดเราก็เจองานกันได้ เวลามันดับขั้นไปจากภพนี้ สถานะมันได้ตามเวรตามกรรมเลย นรกอเวจีมันก็เป็นนรกอเวจี มันแผดเผาอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่มีสิ่งใดที่จะมาแบ่งปันสิ่งใดได้

เวลาลงนรกอเวจีเราทุกข์เราร้อนอยู่ ผู้ที่เป็นผู้ควบคุมเขาก็อยู่ในนรกเหมือนกัน ทำไมเขาไม่เดือดร้อนกับเราละ ถ้าเราทำคุณงามความดี ถึงเวลาเราไปสวรรค์ เราเกิดในสถานะที่ดี มันก็ดีของมันโดยสัจจะของมัน นี่ไง ผลของวิญญูๆ

แล้วบอกว่ามันไม่มี ถ้ามันไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วิชชา ๓ บุปผะนิวาसानุสติญาณ ก่อนที่จะมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะได้สร้างคุณงามความดีมาอย่างไร ได้สร้างอำนาจวาสนาบารมีมาอย่างไร ได้ตัดแต่งพันธุกรรมของจิตมาอย่างไร ๑๐ ชาติสุดท้ายชาติสุดท้ายที่เป็นพระเวสสันดรเสียดละมาอย่างไรถึงมีจิตใจมั่นคงขนาดนั้น เวลาไปศึกษากับอาจารย์ อูทกดาบส อุทกดาบส เห็นไหม “สิทธินิเกสเหมือนเรา มีอำนาจวาสนาเหมือนเรา เป็นอาจารย์เหมือนเรา”...เจ้าชายสิทธัตถะไม่เชื่อ ไม่เชื่อเพราะได้สร้างคุณงามความดีมาเยอะ ใครจะมายกขอป้อนโดยที่ไม่มีความเป็นจริง ไม่เชื่อ ทั้งๆ ที่อาจารย์ยอมรับ อาจารย์ส่งตูดเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เอา ไม่เอา

แต่เวลาท่านทำของท่านเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าคนที่ไม่มีอำนาจวาสนาบารมี ไม่ต้องให้คนมาชักนำหรือ มั่นอยาก มั่นจ้างคนประจำสัมพันธ์ มั่นจ้างคนมาสร้างภาพ แต่นี่ครูบาอาจารย์ อุทกดาบส อาฬารดาบสบอกเลยว่ามีความสามารถเหมือนเรา ยกเท่าอาจารย์เลย ยกเท่ากับศาสดาเลย เจ้าชายสิทธัตถะไม่เอาๆ เขายกให้ยังไม่เอา ไม่เอาเพราะอะไร ไม่เอาเพราะถ้าไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์มันก็เวียนว่ายตายเกิด

นี่คือสมบัติแท้ บรูษอาชาไนยมันเลือก เลือกเอาสิ่งที่ถูกต้อง เลือกเอาสิ่งที่ดีงาม ทั้งๆ ที่ยังไม่ตรัสรู้ณะนะ แล้วเวลาตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว วิชชา ๓ บุปเพณิวาสนานุสติญาณ เราทำอะไรมา อดีตชาติ เราทำอะไรมา แล้วมันจะไปเกิดอย่างไร ถ้ามันจะไปเกิดอีก ถ้าอัสวักขณญาณทำลายอวิชชาในนี้ เห็นไหม ทำที่นี้ บรูษอาชาไนย

จะพึงธรรมๆ บ้านเมืองมันเดือดร้อนอย่างนี้ยังจะพึงธรรมอีกหรือ บ้านเมืองมันเดือดร้อนอย่างนี้เพราะความโลภ ความโลภในหัวใจของคน เราอยู่กับบ้านเมืองแบบนี้ เราปฏิเสธไม่ได้นะ เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนี้ เราต้องอยู่ในสังคมนี้

ถ้าสังคมนี้มันมีความเห็นแปลกแยกอย่างนั้น เรามีสติปัญญา ธรรมะย่อมชนะอธรรม สิ่งใดที่ถูกต้องดีงาม เราอยู่กับความจริง ความจริงเป็นสิ่งที่ไม่ตาย แต่ความจริงเวลาพิสูจน์มันต้องใช้ เวลา มันต้องมีการกระทบกระทั่งกันมหาศาล เพราะด้วยความโลภ ด้วยทิฏฐิ ทิฏฐิของคน

ฉะนั้น เรามีสติปัญญาแล้วจะไป แล้วเราทำของเราไป รักษาของเราไป ลำดับแรกรักษาหัวใจของเรา อย่าให้หวั่นไหวไปกับเขา อย่าให้ทุกข์ร้อนมากจนเกินไป แต่เราอยู่แล้วมันต้องกระเทือนแน่นอน เป็นไปไม่ได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมันไม่มี เป็นไปไม่ได้ มันมี แต่เราต้องมีสติ เราต้องมีปัญญา ใช้ปัญญาไตร่ตรองของเรา ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน เอวัง